

KEELEHOOLE TARTUS

*Kõne Eesti Keele Kaitse Ühingu Eesti Vabariigi 90. aastapäevale pühendatud aktusel
20.02.2008*

Jüri Sasi

Austet kuulajad. Mõne päeva pärast tähistame oma riigi 90. sünnipäeva. Oma riik – see on oma maa, oma rahvas, oma keel... Arvo Mägi nendib “Eesti rahva ajaraamatu” eessõnas: “Keel – see ongi õigupoolest rahvas. Oma keeleta oleksime hajunud võõraste rahvaste hulka.” Oma keelt peab kaitsma. Samas ei tohi keel jääda arhailiseks. Oma keelt peab ka arendama.

2004. aasta 5. augustil vabariigi valitsuse poolt heaks kiidetud dokumendis “Eesti keele arendamise strateegia 2004–2010” (EKAS) antakse teadusuuringutele toetudes kirjeldus eesti keele olukorrast, saavutada tahetavatest eesmärkidest ning selleks vajalikest sammudest, asutustest ja inimestest. Selle dokumendi põhieesmärk on sõnastatud järgmiselt: aastaks 2010 peavad peamised avaliku keelekasutuse valdkonnad olema valdavalt eestikeelsed, kasutatav kirjakeel peab olema heatasemeline ning arenguvõimeline.

EKAS-i põhieeldused on: 1) eesti keel on Eesti ainus riigikeel; 2) eesti keel on Eesti identiteedi kandja; 3) eesti keel on stabiilse keelekeskkonna kujundaja Eestis. EKAS-i võtmevaldkonnad on: 1) keelekorraldus ja keelehoole; 2) keelekaitse; 3) haridus ja keeleõpe; 4) keeleuurimine.

Järgnevalt tahaksin peatuda lähemalt keelehooldelasele tegevusel Tartus. Ühelt poolt seetõttu, et sellest on vähe räägitud, teiselt poolt sellepärast, et mõned päevad tagasi ilmus Tartu Postimehes Helju Valsi artikkel “Tartu keelenõuandla – kus ta siis on?”.

2007. aasta 17. oktoobril allkirjastasid haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas, Tartu linnapea Urmas Kruuse, Tartu Ülikooli rektor Alar Karis ning Eesti Keele Instituudi (EKI) direktor Urmas Sutrop Tartus haridus- ja teadusministeeriumi ümarlauasaalis EKI, haridus- ja teadusministeeriumi, Tartu linnavalitsuse ja Tartu Ülikooli ühiskavatsuste protokoll, millega ühtlasi asutati keelehooldelaseks koostööks mõeldud keelehooldekeskus.

Oma veel üsna lühikese tegutsemisaja jooksul on keelehooldekeskus

korraldanud eesti keele täienduskursusi riigi ja kohalike omavalitsuste töötajatele. 2007. aasta 1. novembril toimus koolitus “Tänapäeva eesti keel”, kus anti kuulajatele ülevaade eesti keele lausest, õiguskeelest ning suulisest eesti keelest. 23. novembril ja 6. detsembril viis keelehooldeskeskus läbi ametikirja koostamise koolituse, mille raames õpetati ametikirja vormistama ning pöörati tähelepanu ka korrektsele eesti keelele (käsitleti nimede ja nimetuste õigekirja, ajavormide kasutust, räägiti sagedasematest rektsioonivigadest ja kantseliidist ning õpetati kahemõttelisust vältima).

Lisaks sellele on keelehooldeskeskus korraldanud Tartu Ülikooli keeleteoimendamise eriala magistrantide praktikat. Samuti on keelehooldeskeskuse eestvõttel hakatud uurima avaliku halduse keelekasutust ning kevadeks valmib Tartu Ülikooli üliõpilase magistritöö, mis käsitleb eesti keele kasutust Tartu linnavalitsuses. Märtsis-aprillis on plaanis korraldada kaks mahukamat koolitust, millest esimene õpetaks kasutama korrektset eesti keelt ning teine käsitleks nimekorraldust.

Aga miks ei ole Tartus keelenõuandlat (nagu EKI oma Tallinnas) ja mille poolest erineb keelehooldeskeskus keelenõuandlast? Keelenõuandlast erineb keelehooldeskeskus paljuski. Esiteks ei anna keelehooldeskeskus keelenõu, sest pole ju vahet, kust Tallinnas asuva EKI keelenõuandetelefonile helistada – kas Tallinnast või Tartust. Teine oluline põhjus, miks keelehooldeskeskus ei anna keelenõu, on soov vältida keerulisemate (nt terminoloogiliste) küsimuste korral EKI nõuannetele vastukäiva nõu andmist.

Siinkohal on oluline ka see, et keelehooldeskeskusel on siiski kindel sihtgrupp – keskuse tegevus on suunatud riigi ja kohalike omavalitsuste töötajatele. Seejuures on prioriteet töötajate õpetamine, mitte nende koostatud tekstide parandamine. Õpetamiseks korraldatakse koolitusi ja koostatakse materjale, mida sihtgruppi kuuluvad inimesed saaks oma töös kasutada. Koolituste korraldamisel peetakse silmas koolitavate rühmade vajadusi (enne koolitust saab õppejõud näha koolitusele tulijate koostatud tekste ja vastavalt sellele koolituse suuniluse paika panna). Ka materjalide koostamisel lähtutakse sihtgrupi vajadustest. Aga et EKI on üks lepingupartneritest, tehakse temaga muidugi pidevalt koostööd.

Keelehooldeskeskusel on selline nimi seetõttu, et just keelehooldega see asutus tegeleb. Muidugi ei ole nimes sihtgrupi piirangut, aga võib-olla kunagi laieneb tegevus nii, et sihtgrupi määratlus muutuks ülearuseks.

Ilmar Tomusk ütles aastal 2000 nii: “Edukad oleme kindlasti siis, kui me ise

oma keelt väärtustame ja oma keele püsimisse usume. Mina usun küll, et eesti keel jääb püsima ka tulevikus, ka Euroopa Liidus, sest meie keele saatus ega staatus ei sõltu mitte niivõrd Euroopast või meie vene keelt kõnelevatest kaasmaalastest, vaid ikka meist endist. Võib-olla just Euroopa Liitu astumisega kaasnev võõrkeelte surve sunnib meid taas oma keelele rohkem tähelepanu pöörama.”

Mu daamid ja härrad, head vabariigi aastapäeva teile kõigile!

JÜRI SASI (sünd 1954) on poliitik, käesoleval ajal Tartu abilinnapea. 1977 lõpetas Tartu Ülikooli matemaatika erialal, pärast seda töötas pikka aega matemaatikaõpetajana. Olnud Kuuste põhikooli ja Tartu Miina Härma gümnaasiumi direktor. Poliitikuna seisnud eelkõige hariduse eest.